

International Academy for Arbitration Law – recenzja

Uwagi wprowadzające

W dniach 2–20.7.2012 r. odbyła się *International Academy for Arbitration Law*, zwana również *Arbitration Academy* (dalej jako: AA lub Akademia). Była to druga edycja tego zapoczątkowanego w 2011 r. wydarzenia.

Wydaje się, że Akademia stała się wydarzeniem cyklicznym, które na stałe wpisze się w kalendarz wydarzeń poświęconych międzynarodowemu arbitrażowi. Organizatorzy wskazują, że punkt ciężkości co roku będzie delikatnie przenoszony pomiędzy arbitrażem inwestycyjnym a handlowym. Podczas gdy pierwsza edycja Akademii poświęcała więcej uwagi arbitrażowi inwestycyjnemu, druga skupiła się na handlowym.

To, co odróżnia Akademię od innych wydarzeń podobnego typu, jest grono osób, które prowadzą zajęcia. Co roku składa się ono z innych osób prowadzących zajęcia na odmienne tematy. Są to bez wyjątku wybitne postaci międzynarodowego arbitrażu.

Akademia stwarza tym samym rzadko spotykaną okazję, aby w jednym miejscu, w trakcie trzech tygodni istniała możliwość nie tylko posłuchania, ale również porozmawiania z wybitnymi postaciami międzynarodowego arbitrażu, które na co dzień przebywają w wielu różnych miejscach świata.

W tegorocznej edycji Akademii wzięło udział 120 uczestników z 54 państw. Byli to zarówno studenci studiów prawniczych, studiów podyplomowych LLM oraz doktoranckich, jak i praktycy.

Struktura

Arbitration Academy jest inicjatywą podjętą przez Francuski Komitet Arbitrażowy (*the French Arbitration Committee, le Comité français de l'arbitrage*). Składa się z następujących części:

- kurs podstawowy (*general course*),
- kursy specjalistyczne (*special courses*),
- warsztaty (*workshops*),
- seminaria (*seminars*),
- wykłady (*lectures*).

Już na samym początku można zauważyć, że istnieją pewne problemy dotyczące kwestii zdefiniowania *Arbitration Academy*. Z reguły różnego rodzaju szkolenia trwają nie

dłużej niż kilka dni, dlatego Akademia nie wpisuje się w tę kategorię. Nie jest również kursem, gdyż ten co do zasady cechuje się określoną formułą przez wskazanego prowadzącego i dotyczy określonej tematyki. Akademia natomiast składa się właśnie z wielu takich kursów. Wydaje się zatem, że można ją uznać za pewien typ szkoły letniej w szerokim tego słowa znaczeniu. Przy czym należy zaznaczyć, że szkoły letnie są zazwyczaj organizowane dla studentów, podczas gdy w przypadku *Arbitration Academy* wielu z jej uczestników zakończyło już edukację i obecnie pracuje w zawodzie.

Pierwszy dzień

Pierwszego dnia miało miejsce oficjalne otwarcie *Arbitration Academy* (*opening ceremony*), w trakcie którego przemawiał m.in. profesor *Emmanuel Gaillard*, jeden z pomysłodawców i organizatorów Akademii.

Następnie odbyły się pierwsze zajęcia merytoryczne, prowadzone przez profesora *Michaela Reismana* z Wydziału Prawa Uniwersytetu w Yale w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Zajęcia prowadzone były jako jeden z kursów specjalistycznych. Kurs był poświęcony tematyce **międzynarodowego prawa inwestycyjnego w obliczu zmian** (*international investment law amidst global change*). Profesor *Reisman* poruszył wiele kontrowersyjnych kwestii związanych z arbitrażem inwestycyjnym, takich jak definicja inwestora i inwestycji, problemy związane z interpretacją standardów ochrony inwestorów, jak np. zakazu wywłaszczenia bez odpowiedniego odszkodowania czy standardu bezstronnego i słusznego traktowania oraz kwestie dotyczące mechanizmów kontrolnych w systemie arbitrażu inwestycyjnego. Pomimo że profesor *Reisman* prowadził zajęcia w sposób statyczny, w którym przeważały elementy tradycyjnie pojmowanego wykładu, wielką zaletą zajęć była elastyczność prowadzącego względem oczekiwań uczestników Akademii. Gdy w trakcie dyskusji następującej po poszczególnych częściach kursu pojawiała się kwestia budząca szczególne zainteresowanie uczestników Akademii, co było bardzo widoczne w kilku momentach, np. w odniesieniu do stanu wyższej konieczności w kontekście spraw dotyczących argentyńskiego kryzysu finansowego, profesor *Reisman* odstępował od wcześniej ułożonego planu zajęć i kontynuował interesujący temat aż do jego wyczerpania.

Kolejne zajęcia, które odbyły się w pierwszym dniu Akademii były prowadzone przez profesora *Hi-Taek Shin* z Uniwersytetu w Seulu w Korei Południowej. Podobnie jak w przypadku zajęć prowadzonych przez profesora *Reismana*, również i te zajęcia zostały sklasyfikowane jako kurs specjalistyczny i także dotyczyły tematyki międzynarodowego arbitrażu inwestycyjnego. Profesor *Hi-Taek Shin* opowiadał o **aktywności** w ostatnich latach Chin, Japonii i Korei w **dziedzinie zawierania międzynarodowych traktatów inwestycyjnych**. Poddał analizie wybrane, niedawno zawarte traktaty w kontekście różnych aspektów międzynarodowego arbitrażu inwestycyjnego, takich jak poszczególne standardy ochrony inwestorów (klauzula największego uprzywilejowania – *Most Favoured Nation Treatment*, klauzula traktowania narodowego – *National Treatment*, traktowanie bezstronne i słuszne – *Fair and Equitable Treatment*, pełna ochrona i bezpieczeństwo – *Full Protection and Security*, zakaz wywłaszczenia – *Prohibition of Expropriation*), jak również kwestie proceduralne związane z kontrowersyjnymi aspektami, takimi jak okresy oczekiwania (*cooling-off*

periods) czy też transparentność postępowań (*transparency*). Mimo że dla uczestników Akademii, niezwiązanych z Azją, na pierwszy rzut oka tematyka kursu prowadzonego przez profesora *Hi-Taek Shin* mogła wydawać się niezbyt interesująca, bo odległa, trzeba przyznać, że dyskusje, które się wywiązały na podstawie przedstawionej prelekcji, były niezwykle ciekawe. Dotyczyły one bardzo szczegółowych kwestii międzynarodowego prawa inwestycyjnego, które wzbudziły zainteresowanie wszystkich uczestników Akademii. Tematy te częstokroć odrywały się od specyfiki wyłącznie Chin, Korei czy Japonii i dotyczyły nowego podejścia do istniejących, kontrowersyjnych kwestii.

Na zakończenie pierwszego dnia Akademii odbył się tzw. wykład inauguracyjny (*inaugural lecture*), wygłoszony przez profesora *Sergeia Lebedeva* z Moskiewskiego Państwowego Instytutu Stosunków Międzynarodowych. Omówił on **negocjacje poprzedzające podpisanie konwencji o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń arbitrażowych**, sporządzonej w Nowym Jorku 10.6.1958 r.

Pierwszy tydzień

W dniach 3–6.7.2012 r. trwały kursy specjalistyczne profesorów *Reimana* i *Shina*, opisane powyżej.

W drugim dniu Akademii rozpoczął się kurs podstawowy (*general course*), prowadzony przez profesora *William Parka* z Uniwersytetu w Bostonie w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Kurs zatytułowany był **The Role and the Rule of Law in International Arbitration**. Tak określony tytuł jest niezwykle trudny do prawidłowego przełożenia na język polski. Tłumaczenie „rola prawa i praworządności w międzynarodowym arbitrażu” traci wszelkie niuanse obecne w angielskiej wersji. Jednocześnie należy podkreślić, że tytuł wykładu był nie tyle ściśle określoną tematyką zajęć, ile ich tematem przewodnim, do którego profesor *Park* nawiązywał w odniesieniu do kontrowersyjnych aspektów współczesnego arbitrażu omawianych w trakcie poszczególnych zajęć. Pod tym kątem analizowano m.in. kwestie związane z dopuszczalnością rozstrzygnięcia pewnych kategorii sporów przez sądy arbitrażowe (*arbitrability*), porządkiem publicznym (*public policy*), wymogiem pisemności zapisu na sąd polubowny (*written form of arbitration agreement*) czy też kwestie takie jak niezależność (*independency*) a bezstronność (*impartiality*) arbitrów oraz znaczenie tzw. miękkiego prawa (*soft law*) dla międzynarodowego arbitrażu. Jakkolwiek zajęcia miały formę wykładu, profesor *Park* prowadził je w sposób niezwykle żywiłowy, zgodny z północnoamerykańską kulturą akademicką. W wielu momentach zajęcia sprowadzały się do rozmów pomiędzy uczestnikami Akademii a prowadzącym, z których wynikały wnioski, jakie miały zostać przekazane słuchaczom.

W porze obiadowej drugiego dnia Akademii odbyło się spotkanie (*luncheon*) z profesorem *Emmanuellem Gaillardem*, w trakcie którego wygłosił on przemówienie dotyczące swojego poglądu nt. **filozofii i współczesnych wizji międzynarodowego arbitrażu**. Według stanowiska zaprezentowanego przez profesora *Gaillarda*, odpowiedzi na liczne kwestie, które budzą współcześnie kontrowersje w dziedzinie arbitrażu międzynarodowego, będą zależały od tego, jak postrzegamy arbitraż, jego istotę i sens. Na zakończenie spotkania

każdy z uczestników Akademii otrzymał egzemplarz książki autorstwa profesora *Gaillarda*, w której w pełniejszy sposób omawia on zasygnalizowane problemy.

W trakcie pierwszego tygodnia Akademii odbyły się ponadto dwudniowe **warsztaty dotyczące Międzynarodowej Izby Handlowej** (*International Chamber of Commerce, ICC*). Zostały one przeprowadzone przez *José Ricarda Férisa*, pełniącego funkcję Zastępcy Sekretarza Międzynarodowego Sądu Arbitrażowego przy Międzynarodowej Izbie Handlowej (*Deputy Secretary of the ICC International Court of Arbitration*) we współpracy z pracownikami ICC, wśród których byli *Maria Hauser-Morel, Victoria Orłowski, Céline Aymé-Wauthier, Galina Zukova, Gustav Flecke-Giammarco* oraz *Ana Serra e Moura*. Pierwszy z warsztatów składał się z prezentacji regulaminu arbitrażowego ICC, po której odbyła się długa seria komentarzy oraz pytań i odpowiedzi. Po zajęciach uczestnicy Akademii otrzymali materiały, które mieli opracować na kolejne zajęcia. Ćwiczenie polegało na symulacji działań, jakie na co dzień podejmują pracownicy Sekretariatu Międzynarodowego Sądu Arbitrażowego przy ICC. Składało się ono z trzech części: 1) oceny wyroku wydanego i przesłanego do Sekretariatu przez arbitrów w fikcyjnej sprawie, 2) oceny skuteczności wielopodmiotowego zapisu na sąd arbitrażowy, oraz 3) żądania wyłączenia arbitra.

Drugi tydzień

We wtorek 10.7.2012 r. zakończył się kurs podstawowy prowadzony przez profesora *Parka*. Tego samego dnia odbył się wykład imienia *Bertholda Goldmana* (*The Berthold Goldman lecture*), w ramach którego Profesor *Jan Paulsson* z Uniwersytetu w Miami, jeden z dyrektorów grup arbitrażu oraz prawa międzynarodowego publicznego kancelarii *Freshfields Bruckhaus Deringer* (*co-head of the arbitration and public international law groups at Freshfields Bruckhaus Deringer*), wygłosił przemówienie zatytułowane „Historie arbitrażowe: Sprawa Piramid” (*Historic arbitration stories: the Pyramids Case*). Profesor *Paulsson* podzielił się swoimi własnymi wspomnieniami dotyczącymi sprawy *SPP przeciwko Egipcjowi*. W jego opinii, jest to **historia, która zapoczątkowała rozwój arbitrażu inwestycyjnego**, a gdyby podjęto wówczas inne decyzje, ta dziedzina prawa prawdopodobnie nigdy by się nie rozwinęła.

W drugim tygodniu przeprowadzono dwudniowe **warsztaty dotyczące Międzynarodowego Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych** (*International Centre for Settlement of Investment Disputes, ICSID*) i spraw arbitrażowych na linii inwestor – państwo administrowanych przez ICSID. Warsztaty zostały przeprowadzone przez *Martine Polasek*, sprawującą w ICSID funkcję starszego radcy i kierownika zespołu (*Senior Counsel and Team Leader at the International Centre for Settlement of Investment Disputes*). W pierwszej kolejności *Polasek* zaprezentowała samo centrum ICSID. Następnie warsztaty skupiły się na kwestiach związanych ze specyfiką arbitrażu inwestycyjnego polegającą na nietypowych formach wyrażania zgody na arbitraż (*consent to arbitration*) oraz kwestiach związanych z systemem anulowania wyroków sądów arbitrażowych (*annulment system*), zawartym w postanowieniach konwencji o rozstrzyganiu sporów inwestycyjnych pomiędzy państwami a obywatelami innych państw.

W środę 11.7.2012 r. odbyło się seminarium poświęcone tematyce **arbitrażu między państwowego**. Ten jednodniowy intensywny blok zajęć poprowadził *Brooks Daly*, pełniący funkcję Zastępcy Sekretarza Generalnego oraz Dyrektora ds. Prawnych przy Stałym Sądzie Arbitrażowym w Hadze (*Deputy Secretary-General and Principal Legal Counsel at the Permanent Court of Arbitration*). *B. Daly* starał się poprowadzić seminarium w interesujący, interaktywny sposób. Omawiając tematykę arbitrażu międzypaństwowego na przykładzie postępowania na linii *Gujana – Surinam* w sprawie wytyczenia granicy, prowadzący skupiał się nie tylko na kwestiach prawnych, lecz także ilustrował m.in. sylwetki arbitrów oraz sposób zbierania dowodów i przeprowadzania wizji lokalnej. Udało mu się doprowadzić do sytuacji, w której dyskusja w trakcie zajęć była żywołowa.

Na zakończenie drugiego tygodnia Akademii, w dniach 12–13.7.2012 r. profesor *Erik Loquin* z Uniwersytetu w Burgundii poprowadził kurs specjalistyczny dotyczący **arbitrażu sportowego**. Profesor *Loquin* poruszał wiele kwestii związanych ze Sportowym Sądem Arbitrażowym (*Court of Arbitration for Sport, CAS*). Wskazywał cechy odróżniające arbitraż sportowy od komercyjnego. Poruszona została m.in. kwestia jurysdykcji CAS i związany z nią problem *quasi-monopolu* CAS w rozstrzygnięciu sporów sportowych. Był to jeden z dwóch kursów prowadzonych w języku francuskim. Pomimo że uczestnikom Akademii zapewnione było profesjonalne simultaniczne tłumaczenie na język angielski, trudno było oprzeć się wrażeniu, że przekaz profesora *Loquin* tracił dużo na wartości dla osób korzystających z tłumaczenia. Widoczne to było chociażby w trakcie dyskusji, kiedy aktywni byli w zasadzie jedynie francuskojęzyczni uczestnicy Akademii.

Trzeci tydzień

Ostatni tydzień Akademii rozpoczął się od kursu specjalistycznego dotyczącego arbitrażu w państwach afrykańskich, przeprowadzonego przez profesora *Mahmouda Mohameda Salaha* z Uniwersytetu w Nawakszucie w Mauretanii. Profesor *Salah* przedstawił ogólną specyfikę **postępowań arbitrażowych w afrykańskiej rzeczywistości**. Był to drugi z kursów prowadzonych w języku francuskim. Stopień ogólności przekazywanych informacji oraz bariera językowa obecna pomimo zapewniania tłumaczenia simultanicznego w zasadzie wyeliminowały interakcję pomiędzy prowadzącym a uczestnikami Akademii, co z kolei nie pozwoliło na rozwinięcie dyskusji. Można odnieść wrażenie, że była to ważna kwestia, z powodu zaistnienia której informacje przekazane w ramach kursu pozostały na poziomie ogólnym, a tym samym brak było przejścia do kwestii bardziej szczegółowych czy też wzbudzających zainteresowania uczestników Akademii.

Przez cały trzeci tydzień Akademii *James Castello*, partner w paryskim biurze kancelarii King & Spalding, prowadził specjalistyczny kurs dotyczący **zmian w ustawie modelowej (prawie wzorcowym) o międzynarodowym arbitrażu handlowym** Komisji Międzynarodowego Prawa Handlowego Organizacji Narodów Zjednoczonych (*United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) Model Law on International Commercial Arbitration*) oraz w **regulaminie arbitrażowym UNCITRAL**. Z uwagi na to, że od 2001 r. *Castello* był delegatem z ramienia Stanów Zjednoczonych Ameryki w pracach grupy roboczej ds. arbitrażu (*Arbitration Working Group*), był on nie tylko w stanie

przedstawić wprowadzone zmiany, lecz także omówić powody wprowadzenia przyjętych regulacji, odrzucenia innych propozycji, jak również związane z tym dyskusje i dylematy, jakim musieli stawić czoło delegaci biorący udział w pracach grupy roboczej.

W ostatnim tygodniu Akademii odbyło się również dwudniowe seminarium dotyczące **roli, jaką UNCITRAL odgrywa w międzynarodowym arbitrażu**. Seminarium to było prowadzone przez *Renauda Sorieula*, Dyrektora Wydziału ds. Prawa Handlu Międzynarodowego w Biurze Spraw Prawnych Narodów Zjednoczonych (*Director of the International Trade Law Division of the United Nations Office of Legal Affairs*). *Sorieul* skupił się na instytucjonalnych aspektach roli, jaką odgrywa UNCITRAL w dziedzinie międzynarodowych postępowań arbitrażowych.

We wtorek 17.7.2012 r. oraz w czwartek 19.7.2012 r. odbyły się **warsztaty dotyczące postępowań arbitrażowych administrowanych przez Instytut Arbitrażu przy Sztokholmskiej Izbie Handlowej** (*Stockholm Chamber of Commerce, SCC*) zatytułowane „Praktyka arbitrażowa SCC” (*SCC arbitration practice*). Prowadzącym był *Johan Lundstedt*, pełniący funkcję prawnika w Instytucie Arbitrażu przy Sztokholmskiej Izbie Handlowej (*Legal Counsel at the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce*), uczestnik zeszłorocznej, pierwszej edycji Akademii. *Lundstedt* przedstawiał ogólne informacje w minimalnym stopniu, wychodząc z założenia, że uczestnicy Akademii posiadają taką wiedzę. Pomimo tego zawężenie tematyki warsztatów do SCC widocznie zmniejszyło zainteresowanie uczestników Akademii. Prowadzący skupił się na dwóch aspektach: 1) właściwościach odróżniających SCC od innych instytucji arbitrażowych oraz 2) praktycznych problemach, jakie mogą dotknąć postępowania arbitrażowe mające związek z SCC. Drugiego dnia warsztatów *Lundstedt* prowadził zajęcia w sposób interaktywny, angażując uczestników Akademii m.in. przez stawianie panelowi składającemu się z ochotników kontrowersyjnych pytań, z jakimi musiały zmierzyć się organy SCC.

Zgodnie z planem zajęć w ciągu ostatnich trzech dni Akademii miał miejsce specjalistyczny kurs dotyczący **równoległych postępowań w międzynarodowym arbitrażu** (*Parallel Proceedings in International Arbitration*). Zajęcia były prowadzone przez profesor *Gabrielle Kauffmann-Kohler* z Uniwersytetu w Genewie. Profesor *Kauffmann-Kohler* omówiła m.in. przyczyny, które mogą powodować zaistnienie równoległych postępowań w międzynarodowym arbitrażu, jak m.in. wielość podmiotów, dostępnych forów oraz dostępnych środków prawnych i podstaw prawnych, a także związane z tym rozróżnienie pomiędzy skargami opartymi na traktatach inwestycyjnych i skargami opartymi na umowach handlowych/inwestycyjnych. Prowadząca analizowała możliwość zastosowania do problematyki wielości postępowań już istniejących instrumentów, jak np. koncepcji *res iudicata*, *lis pendens* czy konsolidacji procedur. Ponieważ jednak każdy z aktualnie istniejących mechanizmów ma pewne wady i ograniczenia, analiza obejmowała również zastosowanie potencjalnie nowych koncepcji. Profesor *Kauffmann-Kohler* prowadziła zajęcia w formie warsztatowej, zachęcając uczestników Akademii do wymiany zdań i wyrażania opinii. Ponad formę tradycyjnego wykładu preferowała, aby to uczestnicy dzielili się swoimi obserwacjami. Cechowała ją przy tym umiejętność ucinania wypowiedzi, które nie wносиły nic do dyskusji lub też zupełnie nie dotyczyły tematu. Ciekawym elementem tego kursu było to, że profesor *Kauffmann-*

-Kohler na samym początku pierwszych zajęć jasno powiedziała, że nie zna jeszcze jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, jak radzić sobie z problemem wielości postępowań w międzynarodowym arbitrażu. Być może ten fakt miał wpływ na formę zajęć, jaką wybrała prowadząca.

Zakończenie

W dniu 20.7.2012 r. nastąpiło oficjalne zakończenie Akademii. Po ostatnich zajęciach w ramach kursu prowadzonego przez profesor *Kauffmann-Kohler* wręczono nagrody zwycięzcom konkursu „Laureat Nagrody Akademii” (*Laureate of the Academy Prize*). W trakcie trwania Akademii jej uczestnicy byli zaproszeni do napisania esejów na podany temat. W drugiej edycji Akademii tematem było pytanie „Czy arbitraż jest odpowiednikiem państwowej sprawiedliwości?” (*Is Arbitration the Equal of State Justice?*). W 2012 r. **konkurs wygrała Liang-Ying Tan z Singapuru, a finalistami byli Shafik Jamous z Palestyny oraz Jorge Vargas Neto z Brazylii.**

Po wręczeniu wspomnianych nagród i ostatnich zajęciach w ramach kursu prowadzonego przez *Costello* odbyła się ceremonia zakończenia Akademii (*closing meeting*). W jej trakcie organizatorzy pokazali prezentację podsumowującą na zdjęciach całe 3 tygodnie zajęć wraz z krótkimi komentarzami dotyczącymi każdego z kursów.

W trakcie ceremonii zamknięcia każdy z uczestników Akademii, który spełnił wymagania dotyczące liczby obecności na kursach, otrzymał dyplom uczestnictwa. Następnie odbyła się krótka sesja zdjęciowa upamiętniająca całą grupę uczestników Akademii, po której nastąpił poczęstunek i lampka szampana.

Wady i zalety

Jak już zasygnalizowano na wstępie, jedną z najważniejszych zalet Akademii jest kontakt z prowadzącymi zajęcia. Pomimo że w poszczególnych edycjach Akademii skład osób jest całkowicie zmieniany, wykładowcy bez wyjątku są zaliczani do ścisłej czołówki znawców międzynarodowego arbitrażu.

W tegorocznej edycji Akademii w zasadzie wszyscy prowadzący byli niezwykle otwarci na dyskusje, pytania i wymiany argumentów nie tylko w trakcie zajęć, lecz także po ich zakończeniu. Każdy z wykładowców po prowadzonych przez siebie zajęciach dysponował czasem i cierpliwością, aby porozmawiać z uczestnikami Akademii, którzy mieli konkretne pytania dotyczące zajęć lub też, równie często, innych tematów związanych z arbitrażem, a niekoniecznie z samym tematem zajęć.

W tegorocznej edycji wzięło udział **120 uczestników z 54 państw**. Liczba chętnych do uczestnictwa w kursie – pomimo wysokich kosztów wpisowego – przekroczyła ostatecznie zaakceptowaną liczbę uczestników. Organizatorzy podkreślali, że nie ma możliwości, aby każdy zainteresowany mógł się zgłosić, opłacić wpisowe i przyjechać do Paryża. Aplikacje zgłoszeniowe do udziału w tegorocznej edycji Akademii wysłało 256 osób z 78 państw, a wstępną akceptację uzyskało 188 osób z 74 państw. W tegorocznej edycji Akademii **Po-lacy, w liczbie 10 osób, stanowili najliczniejszą grupę uczestników.**

Zasygnalizowany na wstępie problem z samym określeniem, jak sklasyfikować Akademię, wskazuje na jej najczęściej podkreślaną wadę, mianowicie to, że nie ma ona precyzyjnie określonego profilu uczestników. Oczywiście każdy z nich jest z jakiegoś względu zainteresowany dziedziną arbitrażu i to byłby wspólny mianownik. Poza tym jednak widoczne są różnice. Niektórzy z uczestników są studentami ostatnich lat regularnych studiów prawniczych. Inna grupa to studenci studiów podyplomowych typu *Masters of Laws* – LL.M. oraz doktoranci. Trzecia, dość liczna grupa to osoby, które ukończyły już swoją edukację i są praktykami. Taka różnorodność profilu uczestników Akademii musi skutkować istnieniem zasadniczej rozbieżności w ich wiedzy.

Liczebność grupy oraz jej zróżnicowanie w kwestii stopnia zaawansowania wiedzy uczestników są istotną wadą Akademii. Szkolenie niewątpliwie wiele by zyskało, gdyby ujednotwić profil uczestników, co pozwoliłoby na lepsze dopasowanie treści kursu do ich oczekiwań. Ponadto zmniejszenie liczby uczestników lub też podzielenie ich na mniejsze grupy warsztatowe oraz seminaryjne niewątpliwie pozytywnie wpłynęłoby nie tylko na poziom interakcji w grupie, lecz także na ogólny poziom Akademii.

Jakkolwiek prowadzący zajęcia położyli spory nacisk na dyskusję i interakcje w grupie, to często te elementy zajęć były zdominowane przez te same osoby. Z kolei grupa uczestników, która brała jedynie bierny udział w dyskusjach, mogła tak się zachowywać bądź to z poczucia posiadania mniejszej wiedzy niż osoby uczestniczące w dyskusji, bądź też ze względu na osobiste negatywne nastawienie do tematu publicznej dyskusji. W obu przypadkach, gdyby grupy były mniejsze, prowadzący mieliby znacznie ułatwione zadanie aktywizacji wszystkich uczestników zajęć.

Liczebność uczestników oraz różnorodność w ich pochodzeniu geograficznym jest jednocześnie również zaletą Akademii. Pozwala to nie tylko na nawiązanie kontaktów z interesującymi ludźmi w zasadzie z każdego zakątka świata, lecz ma także potencjał do wzbogacenia dyskusji merytorycznych w trakcie zajęć.

Koszt udziału w tegorocznej edycji wynosił 2700 euro dla praktyków i 900 euro dla studentów. Do wskazanej opłaty rejestracyjnej należy doliczyć koszt dojazdu oraz koszt utrzymania w Paryżu. Dla uczestników Akademii istnieje możliwość ubiegania się o miejsce w akademikach, w tzw. *la Cité Internationale Universitaire de Paris*. Niestety, oprócz stworzenia tej formalnej możliwości, organizatorzy Akademii nie udzielają żadnej pomocy ani dalszych informacji w tym zakresie. Natomiast administracja akademików jest powszechnie postrzegana jako przykład rozrośniętej, ale przede wszystkim powolnie działającej biurokracji. Większość decyzji dotyczących zakwaterowania w akademikach była rozsyłana dopiero w czerwcu, podczas gdy Akademia rozpoczynała się 2 lipca o godzinie 9.00. W przypadku osób preferujących organizację wyjazdów ze stosownym wyprzedzeniem, może to stanowić pewien problem. Pomimo tego należy zauważyć, że rynek najmu mieszkań w Paryżu w okresie letnim jest stosunkowo duży, ponieważ wiele osób podnajmuje swoje mieszkania na okresy krótkoterminowe. Dlatego też uczestnicy Akademii mają do wyboru rozmaite możliwości, jeżeli decydują się na zakwaterowanie we własnym zakresie.

Dla studentów, którzy ze względów merytorycznych zostaną zakwalifikowani do udziału w Akademii, ale warunki finansowe nie pozwalają im na opłacenie wpisowego i kosztów

życia, przewidziano stypendia. Wynoszą one 2000 euro, z czego potrącane jest wpisowe, natomiast pozostała część przekazywana jest na bieżące wydatki, w tym koszty zakwaterowania. Stypendia przyznawane są na podstawie osiągnięć akademickich oraz aktywności pozanaukowych i są fundowane zarówno przez samą Akademię, jak i jej sponsorów. W 2012 r. **przyznano 28 stypendiów**.

Ze strony organizacyjnej należy zauważyć, że wiele aspektów Akademii wymaga dopracowania. Jednym z problemów jest to, że zajęcia odbywają się w kilku różnych lokalizacjach. Powoduje to pewne utrudnienie, zwłaszcza jeśli ktoś planuje wziąć pod uwagę lokalizację zajęć przy wyborze potencjalnego lokum na czas pobytu w Paryżu. Dodatkowo, mimo że co do zasady zapewnia się uczestnikom mapy Paryża z wykazem lokalizacji, gdzie odbywają się zajęcia, takie rozwiązanie zmusza do wielokrotnego poszukiwania odpowiedniej trasy dojazdu, co może być uciążliwe dla osób nieznajomych Paryża.

Oczywiście rozwiązanie przyjęte przez organizatorów jest jednocześnie zrozumiałe. Jakkolwiek większość kursów odbywała się w salach konferencyjnych lub w salach wykładowych uniwersytetów, to zajęcia, które miały formę warsztatów, były prowadzone w paryskich siedzibach ICC i ICSID. Pozwoliło to na zapoznanie się przez uczestników z budynkami mieszczącymi te instytucje, co jest niewątpliwie interesującym doświadczeniem dla tych z uczestników Akademii, którzy nie studiowali lub nie praktykowali w Paryżu.

Niewątpliwą **zaletą Akademii jest to, że na czas jej trwania uczestnicy otrzymują dostęp do kilku baz danych**, takich jak *Investor-State Law Guide*, oraz dostęp do elektronicznych wersji niektórych czasopism wydawnictwa *Oxford University Press*, takich jak np. *ICSID Review – Foreign Investment Law Journal* czy *Journal of International Dispute Settlement*. Jakkolwiek sama idea jest bardzo dobra, to dostęp ten uczestnicy uzyskali jedynie na krótko przed rozpoczęciem Akademii. Jest to istotne w kontekście przygotowania się do poszczególnych zajęć. Co do zasady wykładowcy z wyprzedzeniem udostępniają sylabusy oraz zalecane listy lektur. Jednakże bez dostępu do wspomnianych powyżej baz danych nie jest możliwe dotarcie do materiałów, z którymi uczestnicy Akademii powinni się zapoznać jeszcze przed rozpoczęciem zajęć. W tym kontekście wskazane byłoby, aby dostęp do niezbędnych baz danych był zapewniany z większym wyprzedzeniem. Inną możliwością jest to, aby uczestnicy otrzymali zestaw materiałów przygotowany przez organizatorów Akademii zawierający lektury wymagane przez prowadzących zajęcia. Pozwoliłoby to na efektywne zapoznanie się z nimi jeszcze przed przyjazdem do Paryża.

Podsumowanie

Pomimo że organizatorzy w sposób oficjalny nie potwierdzają cyklicznego i długofalowego charakteru Akademii, wydaje się, że wpisuje się ona na stałe w kalendarz wydarzeń poświęconych tematyce arbitrażu międzynarodowego.

Niewątpliwie sporo kwestii wymaga jeszcze dopracowania, jednak wydaje się, że organizatorzy są tego świadomi. Istnieje więc realna szansa, że wiele z minusów Akademii zostanie wyeliminowanych w jej kolejnych edycjach.

Akademia stwarza możliwość poszerzenia zarówno tzw. twardej wiedzy, jak i rozumienia dziedziny międzynarodowego arbitrażu. Kształt każdej z jej edycji będzie w przeważającym stopniu zależał od grona osób, które w danym roku będą prowadzić zajęcia, oraz od tematów poszczególnych zajęć. Jak to jednak zwykle bywa w takich sytuacjach, ostateczny efekt i znaczenie, jakie będzie miała Akademia dla każdego z uczestników, zależy od ich indywidualnego podejścia oraz od ich przygotowania i wysiłku włożonego przez nich samych.